

DE DWALENDE GELOOFSLEER VAN **AL-IRJĀ'**

door

Shaykh dr. Ṣāliḥ b. Fawzān al-Fawzān

vertaling en voetnoten

Abū Junayd 'Īsā al-Hūlandī

DE DWALENDE GELOOFSLEER VAN AL-IRJĀ'

In de naam van Allah, de Barmhartige, de Genadevolle

Alle lof is aan Allah alléén. De Ṣalāt en de Salām zij met onze Profeet Muḥammad – degene waarna er geen profeet meer zal zijn –, zijn familie en zijn metgezellen. Vervolgens:

DE GELOOFSLEER VAN AHL AL-SUNNA IS DUIDELIJK

De geloofsleer van Ahl al-Sunna wa-l-Jamā'a¹ is een duidelijke zuivere geloofsleer. Er zit geen onduidelijkheid of vaagheid in. Dit komt omdat het is genomen vanuit de leiding van het Boek van Allah en de Sunna van de Boodschapper van Allah صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. De fundamenteën en grondslagen van deze geloofsleer zijn vastgelegd in erkende boeken die door de latere generatie geërfd zijn van hun voorgangers. Zij bestudeerden het, redigeerden het en gaven het aan elkaar door van generatie op generatie. Ook spoorden zij elkaar aan om er aan vast te houden. Het is zoals hij (de Boodschapper van Allah) صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ heeft gezegd:

¹ Ahl al-Sunna wa-l-Jamā'a: Degenen die zich verzamelen op de waarheid die bevestigd is in het Boek en de Sunna. Zie: Ṣāliḥ b. Fawzān al-Fawzān, *Sharḥ Al-Aqīda al-wāsiṭiyya* (Riyad 2005) 15.

لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ لَا يُضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ وَلَا
مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى

Er zal altijd een groep van onder mijn gemeenschap zich duidelijk op de waarheid bevinden, niemand die hen in de steek laat noch die hen tegengaat zal hen deren, totdat de zaak van Allah تَبَارَكَ وَتَعَالَى komt.²

Dit is een zaak waarover geen twijfel noch dispuut is.

DE OPKOMST VAN EEN GENERATIE DIE DE GELOOFSLEER VAN AHL AL-SUNNA MET BETREKKING TOT AL-ĪMĀN BEDISCUSSIEERT

De laatste tijd is er echter een generatie aan betweters opgestaan die bepaalde fundamenteën van deze geloofsleer tot onderwerp van discussie hebben gemaakt, met ruimte voor aanname en verwerping. Eén van die kwesties is de kwestie van al-Īmān³ en

² Overgeleverd door al-Bukhārī (3640) en Muslim (1921) van de Ḥadīth van al-Mughīra; al-Bukhārī (3641) en Muslim (1037) van de Ḥadīth van Mu‘āwīya; Muslim (1920) van de Ḥadīth van Thawbān en (1923) van de Ḥadīth van Jābir.

³ Al-Īmān: Taalkundig: Het stellige geloof dat niet door twijfel wordt getroffen. Wettelijk: Uitspraak met de tong, geloof met het hart en handeling met de ledematen, het stijgt met gehoorzaamheid en het daalt met ongehoorzaamheid. Zie: Ṣāliḥ b. Fawzān al-Fawzān, *Al-Minḥa al-rabbāniyya fi sharḥ Al-Arba‘in al-Nawawīyya* (Riyad 2008) 45-46.

het toelaten van al-Irjā'⁴ daarin. Al-Irjā' is, zoals bekend, een dwalende geloofsleer die tot doel heeft om de handeling te scheiden en uit de werkelijkheid van al-Īmān te halen, zodat een iemand een gelovige kan zijn zonder handelingen te verrichten. Het laten van de handeling zou niet van invloed zijn op al-Īmān. Het zou (zonder handeling) niet afwezig, noch gebrekkig zijn. De geloofsleer van al-Irjā' is een valse geloofsleer. De geleerden hebben het verworpen. Zij hebben de valsheid, de slechte gevolgen en de complicaties ervan verduidelijkt. Maar deze generatie (van betweters) zijn diegenen gaan lasteren die niet meegaan met hen in of het oneens zijn met hen over de geloofsleer van al-Irjā'. Zij noemen hen dan Khawārij⁵ en Takfirīyyūn (of vernederlandst: 'Takfiries'). Dit komt wellicht door hun onwetendheid over de geloofsleer van Ahl al-Sunna wa-l-Jamā'a, die de middenweg is tussen de Madhhab van de Khawārij, degenen die mensen ongelovig verklaren op basis van grote zonden die minder zijn dan ongelof – een valse Madhhab –, en de Madhhab van de Murji'a,⁶

⁴ Al-Irjā': Zie voetnoot nr. 6.

⁵ Al-Khawārij: Een sekte die in opstand is gekomen om 'Alī b. Abi Ṭālib رضي الله عنه te bestrijden vanwege de arbitragekwesie. Hun leer bevat het distantiëren van 'Uthmān en 'Alī رضي الله عنه, het in opstand komen tegen de leider wanneer hij de Soenna tegengaat en het ongelovig verklaren van degene die een grote zonde begaat. Volgens hen zal de zondaar voor eeuwig in het Vuur blijven. Er zijn vele verschillende subsekten. Zie: Muḥammad b. Šāliḥ al-'Uthaymīn, *Sharḥ Lum'at al-i'tiqād* (Riyad 1995) 162.

⁶ Al-Murji'a: Zij zijn degenen die handeling uitstellen van al-Īmān (het geloof) [Dit wordt al-Irjā' genoemd]. De handeling behoort volgens hen niet tot al-Īmān. Al-Īmān is volgens hen slechts bevestiging met het hart. De zondaar is

die zeggen: ‘Met de aanwezigheid van al-Īmān – wat bij hen louter bevestiging inhoudt – deert de zonde niet, ook al is deze groot.’

Maar Ahl al-Sunna wa-l-Jamā‘a zeggen: ‘De pleger van een grote zonde – (een zonde) die minder is dan ongelof – wordt niet ongelovig zoals de Khawārij zeggen. Maar hij is geen gelovige met een compleet geloof zoals de Murji‘a zeggen.’ Hij is bij Ahl al-Sunna echter een gelovige met een gebrekkig geloof. Hij valt onder de wil van Allah. Als Allah wil dan vergeeft Hij hem. En als Hij wil dan straft Hij hem naar gelang zijn zonden, zoals Allah, de Verhevene, zegt:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

Voorwaar, Allah vergeeft niet dat aan Hem deelgenoten worden toegekend, maar Hij vergeeft daarnaast wat Hij wil, voor wie Hij wil. [Sūra al-Nisā’ (4): 48]

daarom bij hen een gelovige met een compleet geloof, ook al doet hij wat hij doet aan zonden. Zie: Ibidem.

EEN KRITIEK OP HET BOEK: *DE NEDERLAAG VAN DE TAKFĪRĪ-IDEOLOGIE*

Tot mij is een boek gekomen genaamd *Hazīmat al-fīkr al-takfīrī* (De nederlaag van de Takfīrī-ideologie) geschreven door Khālid al-‘Anbarī.⁷ Hij zegt daarin:

‘De Takfīrī-ideologie neemt nog steeds sterk toe onder de jongeren van de gemeenschap, vanaf het moment dat de Ḥarūrī⁸ Khawārij het hebben bedacht.’

Ik zeg: Het ongelovig verklaren (Takfīr) van de afvalligen behoort niet tot de wetgeving van de Khawārij of anderen dan hen. Noch is het een ideologie. Het is slechts een wettelijk oordeel. Allah heeft degenen ongelovig verklaard die het verdienen door een van de tenietdoeners van de Islam te plegen, door middel van een uitspraak, overtuiging of handeling. De geleerden hebben het verduidelijkt in het hoofdstuk over de regelgevingen van de afvallige (*Aḥkam al-murtādd*). Het is genomen vanuit het Boek

⁷ Khālid al-‘Anbarī staat bekend om zijn schrijfwerken ter verdediging van de Madhhab van al-Irjā’. Het Permanente Comité vaardigde eerder al een verbod uit op een ander boek dat al-‘Anbarī schreef getiteld *Al-Ḥukm bi-ghayri mā anzala Allāh wa-uṣūl al-takfīr*. (Zie: Fatwa nr. 21154 gedateerd op 24-10-1420 AH).

⁸ Al-Ḥarūriyya: Dit zijn de (oorspronkelijke) Khawārij. Zij werden zo genoemd omdat zij samenkwamen op een plaats in Irak genaamd Ḥarūrā’. Zij kwamen daar samen om oorlog te voeren tegen de moslims. Eenieder die gelooft in hun leer wordt een Ḥarūrī genoemd. Zie: Ṣāliḥ b. Fawzān al-Fawzān, *Sharḥ Risāla al-Imām Muḥammad b. ‘Abd al-Wabbāb ilā Abl al-Qaṣīm* (Riyad 2006) 47.

van Allah, de Verhevene, en de Sunna van Zijn Boodschapper صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Allah heeft dus mensen ongelovig verklaard nadat zij geloofden doordat zij een tenietdoener van al-Īmān hadden gepleegd. De Verhevene zegt:

﴿وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَعَايَاتِهِ
 وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ
 إِيمَانِكُمْ إِنَّ تَعْفَ عَنْ طَآئِفَةٍ مِّنْكُمْ نُعَذِّبُ طَآئِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا
 مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾﴾

Als jij hen vraagt (over hun gespot) dan zullen zij zeker zeggen: ‘Wij waren slechts aan het kletsen en schertsen.’ Zeg: ‘Waren jullie aan het spotten met Allah, Zijn Tekenen en Zijn Boodschapper? Verontschuldigt jullie maar niet, jullie zijn ongelovig geworden nadat jullie geloofden.’ [Sūra al-Tawba (9): 65-66]

﴿وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ﴾

Zij hebben voorzeker het woord van ongeloof uitgesproken. Zij zijn ongelovig geworden na hun Islam. [Sūra al-Tawba (9): 74]

En de Boodschapper van Allah صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ heeft gezegd:

بَيْنَ الْعَبْدِ وَبَيْنَ الْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ

*Tussen de dienaar en het ongelof is het laten van het gebed.*⁹

En hij zei:

فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ

*Wie het (gebed) laat heeft ongelof gepleegd.*¹⁰

En de Verhevene heeft vermeld dat het leren van tovenarij ongelof is. Hij zei over de twee engelen die tovenarij onderwijzen:

﴿وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ﴾^ط

⁹ Overgeleverd door Muslim (82) van de Ḥadīth van Jābir.

¹⁰ Overgeleverd door al-Tirmidhī (2621). Hij (al-Tirmidhī) zei: ‘Ḥasan Ṣaḥīḥ Gharīb (goed, authentiek en zeldzaam).’ Verder overgeleverd door al-Nasā’ī (329), Ibn Māja (1079), Aḥmad (5/346). Authentiek verklaard door Ibn Ḥibbān (1454) en al-Ḥākim (1/48).

Maar geen van deze twee (engelen: Hārūt en Mārūt) onderwezen iemand (magie) totdat zij zeiden: ‘Voorwaar, wij zijn slechts een beproeving, dus wees niet ongelovig (door het leren van deze magie van ons). [Sūra al-Baqara (2): 102]

En de Verhevene zei:

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ءَزَادُوا
كُفْرًا لَّمْ يَكُنِ ٱللَّهُ لِيَغْفِرْ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا﴾^(١٣٧)

Voorwaar, degenen die geloven en dan ongelovig worden en dan geloven en dan (weer) ongelovig worden en vervolgens vermeerderen in ongelof; Allah zal hen niet vergeven, noch leiden op het (rechte) pad. [Sūra al-Nisā’ (4): 137]

Er is een verschil tussen degene die ongelovig verklaard wordt door Allah, Zijn Boodschapper en Ahl al-Sunna wa-l-Jamā‘a, in opvolging van het Boek van Allah en de Sunna van Zijn Boodschapper en degene die zonder recht ongelovig verklaard wordt door de Khawārij, de Mu‘tazila¹¹ en degene die hen volgt.

¹¹ Al-Mu‘tazila: Zij zijn de volgelingen van Wāṣil b. ‘Aṭā’, die zich afzonderde van de bijeenkomst van al-Ḥasan al-Baṣrī en verklaarde dat de zondaar zich bevindt in een positie tussen twee posities, hij is geen gelovige noch een ongelovige en hij zal voor eeuwig in het Hellevuur zijn. ‘Amr b. ‘Ubayd volgde hem daarin. Zij ontkennen de eigenschappen van Allah en zij ontkennen de

Deze Takfir – zonder recht – is wat onrust en rampspoed veroorzaakt, waaronder moordaanslagen en bomaanslagen. Maar de Takfir die gebaseerd is op het wettelijk oordeel; daaruit vloeit enkel het goede voort en ook steun voor de waarheid door de eeuwen heen. Ons land (Saoedi-Arabië) bevindt zich – en alle lof is aan Allah – op de Madhhab van Ahl al-Sunna wa-l-Jamā^c wat betreft de kwestie van Takfir, en niet op de Madhhab van de Khawārij.

Vervolgens zei al-^cAnbarī:

‘Het is dus verplicht om Takfir te verrichten wat betreft duidelijk ongeloof, het ongeloof waarover een consensus bestaat. Om hier van af te zien is een gevaarlijke (vorm van) Irjā’.’

Ik zeg: Duidelijk ongeloof is zoals de Profeet صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ het heeft verduidelijkt: Hetgeen waarvoor een duidelijk bewijs is vanuit het Boek en de Sunna. Het gebruikmaken van consensus als bewijs komt na het gebruikmaken van het Boek en de Sunna als bewijs.

Wanneer een bewijs voor meerdere interpretaties vatbaar is, dan wordt niet één van die interpretaties met zekerheid bevestigd als de meest correcte interpretatie zonder dat er een aanwijzing aanwezig is die daarop duidt. Wanneer het bewijs echter een

diviene voorbestemming. Zie: Muḥammad b. Šāliḥ al-^cUthaymīn, *Sharḥ Lum‘at al-i‘tiqād* (Riyad 1995) 163.

(geopenbaarde) tekst is, dan is dat het duidelijke bewijs. Er kan hier niet van worden afgeweken.

Zoals de Profect صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ zei:

عِنْدَكُمْ [مِنْ اللَّهِ] فِيهِ بُرْهَانٌ

*Waarvoor jullie een duidelijk bewijs [van Allah] hebben.*¹²

De erkende geleerden zijn overeengekomen op het ongelovig verklaren van degene die door Allah en Zijn Boodschapper ongelovig wordt verklaard. Zij zeggen niet iets anders dan dat en er wordt ook geen waarde gehecht aan degene die hen tegengaat.

Vervolgens staat er in het eerdergenoemde boek in de voetnoot (blz. 27): ‘*Al-Tabdīl* (het wijzigen) in het wettelijk oordelen is volgens de terminologie van de geleerden: Het wettelijk oordelen op basis van iets anders dan Allah heeft geopenbaard *alsof het van Allah afkomstig is*. Zoals degene die wettelijk oordeelt op basis van de Franse wetten en zegt: “Dit is van Allah afkomstig,” of “Dit behoort tot Zijn Wetgeving.” Het is geen geheim dat de leiders die vandaag de dag wettelijk oordelen op basis van iets anders dan Allah heeft geopenbaard dat niet beweren. Integendeel, zij verklaren dat deze wetten louter het resultaat zijn van het gebrekkige menselijke verstand. En het wijzigen in deze betekenis

¹² Overgeleverd door al-Bukhārī (nr. 7056) en Muslim (nr. 1709, deze komt na nr. 1840).

- niet in de betekenis die de mensen van overdrijving aanhangen
- is ongeloof met de consensus van de moslims.’ Dit zei hij (Khālid al-‘Anbarī).

Wij zeggen (tegen hem): Deze *Tabdīl* (wijziging), waarover jij (Khālid al-‘Anbarī) hebt vermeld dat het ongeloof is met consensus van de moslims, is een wijziging die niet aanwezig is (in de werkelijkheid). Het is enkel een aanname van jou afkomstig. Geen enkele regeringsleider vandaag de dag hangt deze mening aan, noch voor vandaag. Er is slechts een *Istibdāl* (vervanging), wat neerkomt op de keuze om de mensgemaakte wetten als alternatief te stellen voor de Islamitische wetgeving, het afschaffen van de wettelijke rechtbanken, en dit is – ook – ongeloof. Omdat dit het wettelijk oordelen op basis van de Islamitische wetgeving volledig verwijdert en weghaalt. Het zet de mensgemaakte wetten ervoor in de plaats. Dus wat blijft er dan nog over voor de Islam?!

Iemand doet dit enkel omdat hij het aanhangt en het beschouwt als beter dan de Shari‘a. Dit heb jij niet vermeld, noch heb jij het oordeel daaromtrent verduidelijkt. Terwijl het een scheiding is van de religie en de staat. Dus het oordeel (van ongeloof) is bij jou slechts beperkt tot *al-Tabdīl* (het wijzigen van de wetgeving alsof het van Allah afkomstig is), aangezien jij hebt vermeld dat er een consensus is over het ongeloof van degene die dit van mening is en dat er een meningsverschil is wat betreft *al-Istibdāl*. Dit is een misleiding die verduidelijkt dient te worden.

Vervolgens zegt al-‘Anbarī in zijn reactie op zijn tegenstander dat zijn tegenstander beweert dat er een consensus is over het ongelovig verklaren van eenieder die wettelijk oordeelt op basis van iets anders dan Allah heeft geopenbaard, of dit nu gepaard gaat met of zonder het ontkennen (van de verplichting om wettelijk te oordelen op basis van dat wat Allah heeft geopenbaard).

Ik zeg: Het ongeloof van degene die wettelijk oordeelt op basis van iets anders dan Allah heeft geopenbaard beperkt zich niet tot ontkenning. Integendeel, het omvat (ook) volledige vervanging (*Istibdāl*). Het omvat ook degene die het toegestaan verklaart in enkele zaken, ook al ontkent hij het niet. Of zegt: ‘Het oordeel van een ander dan Allah is beter dan het oordeel van Allah.’ Of zegt: ‘Beide zaken zijn gelijk.’ Zoals de mensen van kennis hebben bepaald. Zelfs als hij zou zeggen: ‘Het oordeel van Allah is beter, maar het is toegestaan om wettelijk te oordelen op basis van iets anders dan dat,’ dan nog is hij ongelovig, terwijl hij het oordeel van Allah niet ontkent. Over het ongeloof van deze persoon bestaat consensus.

Vervolgens vermeldde de schrijver aan het eind van zijn boek het volgende: ‘Er is een fatwa van de eminente Shaykh Muḥammad b. Ibrāhīm Āl al-Shaykh رَحِمَهُ اللهُ waarin hij degene die wettelijk oordeelt op basis van iets anders dan Allah heeft geopenbaard onbegrensd ongelovig verklaart, zonder daarin een onderscheid te maken. De mensen van Takfir gebruiken dat als bewijs dat de Shaykh geen onderscheid maakt tussen degene die wettelijk

oordeelt op basis van iets anders dan de wetgeving van Allah terwijl hij het toegestaan verklaart en degene die dat niet doet (i.e. niet toegestaan verklaart). Shaykh Ibn Bāz werd erover gevraagd en zei daarop: “Muḥammad b. Ibrāhīm is niet onfeilbaar. Hij is één van de geleerden...”

Al-‘Anbarī heeft de tekst van de fatwa van de eminente Shaykh Muḥammad b. Ibrāhīm Āl al-Shaykh waar hij naar verwees niet vermeld. Is de tekst ervan voorgelezen aan Shaykh Ibn Bāz of niet?! Noch heeft hij de bron vermeld waarin Ibn Bāz heeft verklaard dat zijn Shaykh een fout heeft gemaakt. Hij heeft dat slechts overgeleverd van het tijdschrift (*Majallat al-Furqān*). Terwijl *Majallat al-Furqān* noch de tekst van de fatwa van de eminente Shaykh Muḥammad b. Ibrāhīm heeft vermeld, noch in welk boek van Shaykh Ibn Bāz staat dat hij de fatwa van zijn Shaykh fout verklaarde. Wellicht heeft het tijdschrift zich gebaseerd op een cassettebandje (audio-opname). Cassettebandjes zijn niet voldoende als bron waar op vertrouwd kan worden in het overdragen van de uitspraken van de mensen van kennis, aangezien ze niet geredigeerd zijn. Van hoeveel uitspraken die op een cassettebandje staan zou degene die het uitsprak wel niet terugkeren als het aan hem zou worden voorgelegd? Het is dus verplicht om verificatie te verrichten wanneer het gaat om datgene dat wordt toegeschreven aan de mensen van kennis.

Dit zijn enkele opmerkingen die voor mij duidelijk waren op het eerdergenoemde boek en op anderen dan hij (de auteur) die spreken en schrijven over deze belangrijke fundamenteën. Het is

verplicht voor eenieder om te stoppen er in te graven en te volstaan met de correcte betrouwbare boeken van de geloofsleer die onze voorgangers van Ahl al-Sunna wa-l-Jamā'a voor ons hebben achtergelaten. Boeken die de moslims gezamenlijk bestuderen van generatie op generatie in hun moskeeën en hun scholen. Boeken waarover consensus heeft plaatsgevonden en overeenstemming over de inhoud ervan. Wij hebben geen nieuwe schrijfwerken nodig over dit onderwerp.

Tot slot zeggen wij: Wij zijn vrij van de Madhhab van de Murji'a en van de Madhhab van de Khawārij en de Mu'tazila. Degene die door Allah en Zijn Boodschapper ongelovig wordt verklaard, die verklaren wij ongelovig, ook al haten de Murji'a het. En degene die niet door Allah noch door Zijn Boodschapper ongelovig wordt verklaard, die verklaren wij ook niet ongelovig, ook al haten de Khawārij en de Mu'tazila het. Dit is onze geloofsleer waarover niet met ons valt te discussiëren of te onderhandelen – als Allah, de Verhevene, wil -. Wij accepteren geen ideologieën die van buitenaf naar ons toe komen.

Moge Allah de Ṣalāt en de Salām schenken aan onze Profeet Muḥammad, zijn familie en al zijn metgezellen.

Bron: Ṣāliḥ al-Fawzān, *Al-Bayān li-akḥḥā' ba'd al-kuttāb* II (Dammam 1427 AH) 87-91. Oorspronkelijk gepubliceerd in: *Majallat al-Da'wa* nr. 1749 – 4 Rabi' al-Ākhir 1421 AH.
Vertaling: Abū Junayd. **Gepubliceerd:** 5 april 2022.